

3. Оверченко Б. П. Резерви соняшникового поля // Пропозиція 2000, № 4. – С. 43-44.

4. Писаренко В. М., Писаренко П. В. Захист рослин : екологічно обгрунтовані системи. П. : Інтерграфіка 2002. – С. 177-178.

5. Рослинництво. За ред. О. І. Зінченка. – К.: Аграрна освіта, 2001. – С. 109.

УДК: 633.854:631.559:631.53.04

ВИВЧЕННЯ ВПЛИВУ СТРОКІВ СІВБИ НА УРОЖАУНІСТЬ СОНЯШНИКУ

Стрижак А.М., магістр 1-го року навчання*

**Науковий керівник: к.с.-г.н., доцент Кочерга А.А.*

Для агропромислового комплексу України соняшник, як головна олійна культура представляє великий інтерес. Харчовій промисловості вона дає важливу продукцію – олію, а відходи її виробництва – макуха та шрот є цінним високобілковим кормом для галузі тваринництва [1].

Сучасні гібриди соняшнику мають великий потенціал по врожайності і збору олії з одиниці площі, але кліматичні умови кожного року по різному впливають на валовий збір насіння, особливо великий їх вплив на якість олії. Тому, слід розглядати строки сівби соняшнику, як один із факторів підвищення його урожайності [3].

Актуальність теми полягає в тому, що формування врожайності насіння соняшнику відбувається не за рахунок додаткових витрат, а за рахунок більш повного та раціонального використання природних можливостей рослин.

Визначення строку сівби соняшнику повинно бути науково-обгрунтованим. Проте на практиці строки сівби часто встановлюють, виходячи з неправильного розуміння властивостей насіння соняшнику, зокрема, його вимог до умов навколишнього середовища, необхідних для проростання [2].

Згідно з даними науково-дослідних установ та досвіду передових господарств встановлено, що починати сівбу соняшнику потрібно тоді, коли складаються оптимальні умови температурного режиму та вологості, які найбільш необхідні для проростання насіння та його подальшого розвитку.

Такі умови складаються за температури ґрунту на глибині 10 см – 10-12 °С і достатньо зволоженому, в цей час, орному шарі [5].

За дослідженнями академіка Пустовіта В. С. соняшник проявляє високу пластичність до строків сівби [4].

В зв'язку з розглядом даного питання у 2009-2010 рр. в Сухорабівській філії ТОВ СП «Нібулон» Решетилівського району Полтавської області були проведені експериментальні дослідження.

Мета досліджень полягає у встановленні впливу строків сівби на урожайність соняшнику.

При проведенні досліду застосовувалась загальноприйнята для зони технологія вирощування соняшнику. Попередником соняшнику в сівозміні

господарства в роки досліджень була озима пшениця. Розміщення варіантів у досліді систематичне, одноярусне, послідовне.

Таблиця 1

Розміщення варіантів у досліді

1 повторення			2 повторення			3 повторення		
1	2	3	3	1	2	2	3	1
t грунту 4-6°C	t грунту 8-10°C	t грунту 12-14°C	t грунту 12-14°C	t грунту 4-6°C	t грунту 8-10°C	t грунту 8-10°C	t грунту 12-14°C	t грунту 4-6°C

Насіння висівали в три строки:

1. Перший строк сівби (ранній), коли ґрунт на глибині загортання насіння (6-8 см) прогрівався до температури 4-6 °С. Він припав на 15 квітня.

2. Другий строк (оптимальний, середній) – за температури 8-10°C, яка встановилася 24 квітня.

3. Третій (пізній) – за 12-14 °С, сівбу проводили 3 травня.

Сівбу соняшнику проводили пунктирним способом з міжряддям 70 см пневматичною сівалкою СУПН-8. Для дослідів використовувався високоолеїновий гібрид соняшнику – Еней. Перспективна урожайність якого 40 ц/га, маса 1000 насінин – 40-45 г, вміст олії в насінні – 54-55%.

Під час проведення дослідів визначалася густина стояння рослин соняшнику в перерахунку на 1 га на початку вегетації і перед збиранням.

На ділянках раннього і пізнього строку сівби сходи одержали із запізненням та нерівномірні, а період від появи сходів і до кінця фази значно розтягнувся у часі. Повнота сходів тут рівнялась відповідно 89,8 та 89,1%.

На ділянках з середнім строком сівби сформувалась оптимальна густина стояння рослин соняшнику, а повнота сходів в середньому становила 98,4%.

Таблиця 2

Вплив строків сівби на повноту сходів і густоту стояння рослин соняшнику

Дата		К-сть діб від сівби до появи сходів	Густина рослин на 100м ²		Повнота сходів, %	Густина стояння рослин на 1га на початку вегетації, тис. шт.
Сівба	Поява сходів		посіано, шт.	зійшло, шт.		
15 квітня	6 травня	21	570	512	89,8	51,2
24 квітня	4 травня	10	570	561	98,4	56,1
3 травня	16 травня	13	570	508	89,1	50,8

Урожайність соняшнику в значній мірі залежала від продуктивності однієї рослини та густоти стояння рослин соняшнику перед збиранням. Загалом, з однієї рослини маса сім'янок була вищою на ділянках із середніми строками сівби, ніж на ділянках з раннім та пізнім строками сівби.

Таблиця 3

Вплив строків сівби на ріст і розвиток рослин соняшнику

Строк сівби	Дата сівби	Густина стояння рослин перед збиранням, тис./га	Висота рослин, см		Діаметр кошика, см	Маса насіння з 1 кошика, г
			перед обробіткою міжрядь	перед збиранням врожаю		
1	15 квітня	49,3	21,8	167,6	19,8	41,6
2	24 квітня	52,1	24,6	165,3	20,6	43,2
3	3 травня	50,2	20,3	164,8	18,7	40,0

На дослідних ділянках соняшник збирали вручну у фазі господарської стиглості, коли рослин з бурими й сухими кошиками було в посівах 90%. Насіння після збирання очищали і досушували до стандартної вологості, після чого визначали урожайність у перерахунку на один гектар.

Таблиця 4

Урожайність насіння соняшнику, ц/га

Варіанти	Урожайність за повтореннями, ц/га			Середнє
	1	2	3	
1	20,9	20,6	19,9	20,5
2	22,2	21,3	22,6	22,0
3	19,1	21,0	20,2	20,1
НІР 0,95	–	–	–	1,33

Результати отримані при проведенні дослідів показали, що соняшник необхідно сіяти в середні строки, саме тоді складаються оптимальні умови для росту і розвитку: оптимальна температура, вологість, інтенсивність світла, поживний режим, активність ґрунтової мікрофлори.

У ранні строки сіяти соняшник недоцільно через повільне проростання бур'янів, які слід знищити під час передпосівної культивування. При низьких температурах сходи затримуються, насіння сильніше уражується шкідниками і хворобами, ніж при сівбі у добре прогрітий до 10-12 °С ґрунт.

Однак при запізненні із сівбою насіння потрапляє в недостатньо вологий шар ґрунту, повільно вбирає воду і проростає неповністю.

Висновки:

Строк сівби має значний вплив на формування врожаю та показники продуктивності рослин соняшнику.

Проведені дослідів показали, що у варіантах із середніми строками сівби спостерігався більш інтенсивний ріст і розвиток рослин, що в кінцевому результаті сприяло одержанню найвищої урожайності насіння – 22 ц/га.

У зоні нестійкого зволоження сівбу соняшника слід проводити у середні строки. Оптимальними вони будуть тоді, коли ґрунт на глибині загортання насіння прогріється до 10-12 °С. Проведення сівби в пізніші строки можливе лише за наявності достатньої кількості вологи для проростання насіння.

Бібліографія:

1. Кононюк В. Соняшник – провідна культура АПК України // Агровісник Україна. – 2007. - № 1. – с. 47-50.
2. Оверченко Б. Як підвищити врожайність соняшнику // Пропозиція. – 2003. - № 4. – с. 42-45.
3. Пабат І. А., Шевченко М. С. Індустріальна технологія вирощування соняшнику // Вісник аграрної науки. – 2004. - № 12. – с. 16-19.
4. Пустовойт В. С. Подсолнечник. – М.: Колос, 1975. – 364 с.
5. Реймов Н.Б., Турдышев Б.Х. Технология возделования подсолнечника // Аграрна наука. – 2003. - № 12. – с. 10-11.

ТЕХНОЛОГІЯ ВИРОЩУВАННЯ РОЗСАДИ ПЕРЦЮ СОЛОДКОГО ДЛЯ ВІДКРИТОГО ҐРУНТУ

Головашич К.В., магістр 1 року навчання*

**Науковий керівник: к.с.-г.н., доцент Белова Т.О.*

Існує ряд досить актуальних питань дослідження тривалості та способів вирощування розсади перцю солодкого за традиційною та нетрадиційними технологіями в господарствах різних форм власності.

У більшості районів України перець вирощують розсадним способом. Розсаду перцю вирощують в парниках і плівкових теплицях для відкритого ґрунту. Оптимальний її вік в парниках 60-65, в теплицях 50-55 днів. Готують розсаду до садіння у відкритий ґрунт на постійне місце, коли мине загроза заморозків. Молоді рослини гинуть від зниження температури до мінус 1⁰С. Насіння починає проростати при температурі не нижчій 13⁰С на 7-10-й день. Висаджують розсаду в Лісостепу України 5-25 травня. Строк сівби в парники чи теплиці припадає на другу декаду березня.

Особливістю вирощування розсади перцю є те, що у зв'язку із слабкою здатністю кореневої системи сіянців регенерувати при пошкодженнях і оскільки в ранні строки рослини перцю не потребують великої площі живлення, пікірування не застосовують. Насіння повинне мати схожість не нижче 60%. До сівби його відсортовують і використовують на сівбу тільки велике (маса 1000 насінин 6-6,5 г), протруєне насіння. Для забезпечення розсадою 1га відкритого ґрунту необхідно 1,2 кг насіння. Норма висіву насіння на парникову раму – 10-16 г. Сіють в парники парниковою сівалкою ПРСМ-7 або вручну під маркер з міжряддями 6 см. Догляд за розсадою перцю в парниках зводиться до видалення бур'янів, проріджування, регулювання режиму температури, вологості ґрунту і повітря, мінерального живлення. До появи сходів оптимальна температура в парнику підтримується на рівні 30⁰С. З появою сходів її знижують на 3-5 днів до 18⁰С, в наступні дні в сонячну погоду її підвищують до 20⁰С, в хмарну – до 22⁰, вночі до 15⁰С. Відносна вологість повітря підтримується на рівні 70-75%, а ґрунту – 65% ПВ. Розсада дуже чутлива до інтенсивності освітлення і потребує не менше 8-10 тис.лк. У фазі добре розвинених сім'ядольних листочків (через 7-10 днів після появи сходів) прориванням і видаленням слабких рослин формують гус-